МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ УКРАЇНИ

Харківська державна наукова бібліотека
ім. В. Г. Короленка

СТО КРАЄЗНАВЧИХ ЧИТАНЬ
(Хроніка і зміст)

Вип. 2

Харків
1997

Складачі: Тетяна Григорівна Шерстюк,
Валентина Олександрівна Ярошик

Редактор: С. М. Миценко

Цей електронний ресурс створений на основі видання «Сто краєзнавчих читань: (Хроніка та зміст)» (вип. 2), яке вийшло друком в ХДНБ ім. В. Г. Короленка в 1997 р. В електронний варіант внесено необхідні виправлення і уточнення. Бібліографічні описи наведено відповідно до стандартів, чинних на момент укладання друкованого видання.

У виданні зареєстровані сто засідань клубу краєзнавців Харкова, які відбулися протягом 1968 – 1995 років. У прямій хронології подані теми засідань клубу, вміщено перелік учасників заходів і осіб, яким вони були присвячені, та короткі біографічні відомості про краєзнавців, які брали активну участь у роботі клубу і протягом згаданого часу пішли з життя. Окремо зібрані публікації, присвячені роботі клубу та творчому доробку краєзнавців. Цей розділ має іменний покажчик.

Нумерація краєзнавчих читань продовжує перший випуск[1]. Більш докладні відомості про краєзнавчі читання містяться у протоколах їх засідань, які зберігаються у відділі україніки і у разі потреби можуть бути використані читачами.

Матеріали розраховані на істориків, екскурсоводів, краєзнавців та широкий загал читачів.

[1] 100 краеведческих чтений [Текст] : (хроника и содерж.) / ХГНБ им. В. Г. Короленко. – Х., 1988. – 39 с.

З ІСТОРІЇ КЛУБУ «КРАЄЗНАВЕЦЬ»

У травні 1978 р. у Харківській науковій бібліотеці ім. В. Г. Короленка при відділі краєзнавчої роботи (зараз відділ україніки) був заснований клуб краєзнавців. Головним його завданням стали наукові дослідження про край, популяризація матеріалів про історію Харківщини, а також доведення їх до широкого кола читачів і жителів нашого міста.

Щомісячно збираються краєзнавці на краєзнавчі читання, презентації нових видань про Слобожанщину, вечори спілкування. Засідання клубу присвячуються охороні пам'яток історії та сьогоденню населених пунктів області, розвитку науки, літератури та культури, репресіям на Харківщині, діяльності славетних земляків – родини Алчевських, Д. І. Багалія, О. М. Бекетова, Г. П. Данилевського, Г. Ф. Квітки-Основ'яненка, І. Ю. Рєпіна та багатьох інших.

На засіданнях клубу порущуються також питання топонімики міста, увічнення пам'яті видатних харків'ян, відродження української церкви тощо.

Члени клубу брали участь в обстеженні 13-го міського кладовища, його меморіальної частини, догляді за похованнями відомих земляків, у роботі топонімічної комісії при міськраді. Клуб підтримує тісні стосунки з краєзнавчими закладами та товариствами міста: музеями, архівами, вузами, шкільними установами, з товариством охорони пам'яток історії та культури, "Меморіалом", "Спадщиною" та інш. Це дає можливість збирати різноманітний матеріал з історії краю.

Члени клубу надають велику допомогу у роботі бібліотеки і, зокрема, відділу україніки. Вони проводять консультації з питань історії краєзнавства, здійснюють наукове редагування каталогів, бібліографічних покажчиків про Харківщину, Слобожанщину.

Зусиллями краєзнавців підготовлено понад 20 фотоальбомів з історії вулиць та архітектурних пам'яток Харкова, присвячених землякам-архітекторам. Ці фотоальбоми містять додаткові відомості про місто і допомагають в обслуговуванні читачів.

У відділі україніки зберігаються рукописні спогади краєзнавців про історичні події у нашому місті та особисті архіви В. В. Смоленського, П. І.Романова, Б. Інгоря та інших.

За допомогою краєзнавців фонд бібліотеки значно поповнився не лише книгами, але й картографічними виданнями, з яких деякі зроблені власноручно.

Багато краєзнавців є авторами книг, публікацій у періодичній пресі, в яких висвітлені дослідження з історії краю. Такими авторами є О. Ю.

Лейбфрейд, В. А. Божко, І. Ю. Саратов, М. О. Корж, Т. В. Тихомирова, Ю. М. Ранюк, М. М. Саппа та багато інших.

Сьогодні, коли більшість членів клубу стали активними учасниками Харківського відділення Спілки краєзнавців України, коли відродився журнал "Краєзнавство", створилися умови для поглибленого вивчення краєзнавства, активізації роботи клубу знавців рідного краю.

В. О. Ярошик, зав. відділом україніки,
заслужений працівник культури України

1. КРАЄЗНАВЧІ ЧИТАННЯ. ХРОНІКА

1988 рік

№ 101 29 січня
З історії культури

1. Перебування родини Грот на Україні в кінці XIX – поч. XX ст.

Доповідь В. А. Богдановича.

2. Про план роботи клубу краєзнавців на 1966 рік.

Повідомлення Т. Г. Шерстюк.

№ 102 25 лютого
З історії літератури та мистецтва

1. Харківський архітектор Петро Антонович Ярославський.

Доповідь О. О. Тіца.

2. Огляд літератури з історії архітектури XVIII – поч. XX ст. в Харкові

В. Г. Аветчина.

3. Про роботу Першої наукової Всесоюзної конференції, присвяченої видатному російському прозаїку К. Г. Паустовському.

Повідомлення Т. Г. Шерстюк.

№ 103 29 лютого
З історії військового життя

1. Історія Червоного Козацтва в Харкові

Доповідь В. В. Смоленського.

Виступила також Г. Р. Гуріна.

2. Огляд літератури про Червоне Козацтво.

В. О. Ярошик.

№ 104 31 березня
З історії народної освіти

1. Антон Семенович Макаренко. До 100-річчя з дня народження.

Виступили: А. А. Кадисон, Н. Л. Каплуновський, З. Н. Носик, Ф. Н Муратов.

Виступали також: Ю. А. Бермант, С. Г. Двоскіна, А. С. Панін.

№ 105 20 квітня
З історії літературного життя

1. Т.Г.Шевченко і Харків.

Виступ М. М. Саппи.

2. Про пам'ятники Т.Г.Шевченку в Харкові.

Виступ О. Ю. Лейбфрейда.

3. Робота краєзнавців Воронезької обласної бібліотеки.

Доповідь Н. М. Хоперської.

Виступив В. В. Смоленський

4. Огляд та перегляд літератури про Т.Г.Шевченка.

В. О. Ярошик.

№ 106 20 травня

З історії мистецтва

Сергій Васильович Рахманінов та Харків.

Вступ. слово Є. С. Ніценко

1. Життя і творчість композитора. С. В. Рахманінова і харківські меценати Ведитченко та Лисікова.

Доповідь В. Д. Берліна

2. С. В. Рахманінов у Харкові.

Повідомлення Є. С.Ніценко.

3. Музей С. В. Рахманінова в Іванівці Тамбовської області.

Повідомлення Н. М.Хоперської.

4. Перегляд книг, нот, грамзаписів.

В. Г. Аветчина.

5. Музичне відділення: прослуховування грамзаписів, виступи артистів Харківської філармонії А. Ф. Лесковської, Т. Лесковської; краєзнавець В. А. Богданович виконав на фортепіано "Прелюд" С. В. Рахманінова.

№ 107 4 червня

З історії мистецтва

1. Історія створення музичного фольклорного ансамблю "Слобожанин" .

Доповідь Л. Котохіна.

2. Виступ фольклорного ансамблю "Слобожанин".

№ 108 31 червня

1. Реставрація культових споруд.

Повідомлення: В. М. Ломатько, В. В. Кортунова.

Виступив Ю. М.Ранюк.

2. Перегляд слайдів за темою.

В. В. Кортунов.

№ 109 31 серпня

З історії громадського життя

1. Презентація книги Русінова К. М. "Битая карта абвера" (X., 1988).

2. Творчий шлях К. М. Русінова.

Повідомлення М. М. Саппи.

У обговоренні книги взяли участь: О. А. Самусенко, М. О. Корж, Г. Р. Гуріна, Б. Й. Зільберштейн, М. М. Саппа, В. В. Смоленський, В. І. Горовий.

№ 110 30 вересня

Природа

1. Екологія та духовне життя.

Доповідь М. В. Чернявського.

Виступили: Р. Б. Гнатишин, В. С. Колодяжний, Ю. В. Бондаренко.

2. Інформація про видання посібника "100 краєзнавчих читань".

В. О. Ярошик.

№ 111 31 жовтня

З історії науки

1. Нові досягнення харківських археологів.

Доповідь Б. А. Шрамка.

№ 112 18 листопада

З історії громадського життя

1. Історія харківського комсомолу: (До 70-річчя).

Доповідь О. С. Мирошник.

2. Пошуки відомостей про дівчину, яка за часів німецької окупації м. Харкова на пл. Радянської України застрелила німецького генерала.

Повідомлення М. О. Коржа та О. А. Самусенка.

№ 113 30 листопада

З історії громадського життя Харківщини

1. Російський просвітник-демократ В.Ф. Малиновський та його діти-декабристи.

Повідомлення Н. Б. Малиновської (Москва).

2. Знищення пам'ятника бійцям 93-ої дивізії по вулиці С.Ковпака.

Виступи П. Ф. Мороза, В. П. Рудька.

3. Хвилина мовчання з нагоди смерті О. О. Тіца.

№ 114 21 грудня

З історії архітектури Вірменії

1. Архітектура Вірменії.

Доповідь О. Ю. Лейбфрейда.

2. Огляд літератури про Вірменську РСР.

В. О. Ярошик.

3. Нагородження краєзнавців за активну участь у минулих краєзнавчих читаннях бібліографічним посібником "Сто краєзнавчих читань" та буклетом "О. М. Бекетов".

4. Хвилина мовчання з нагоди смерті П. Ю. Шпари.

1989 рік

№ 115 20 січня

З історії політичного життя

1. Мемуарна література на Харківщині.

Повідомлення А. І. Епштейна.

2. Робота Харківської групи товариства "Меморіал".

Повідомлення В. Ф. Мещерякова.

Виступили також: Т. Й. Жолудь, Г. Р. Гуріна, Т. Б. Карнаухова.

№ 116 31 січня

З історії мистецтва

1. Створення Будинку державної промисловості (Держпром) в Харкові.

Повідомлення О. Ю. Лейбфрейда та Е. М. Звоницького.

2. Огляд літератури про Держпром.

В. О. Ярошик.

№ 117 28 лютого

З історії культури

1. Внесок родини Алчевських у культурне життя Харкова.

З повідомленнями виступили: З. Б. Юферова, Є. С. Ніценко, Ю. А. Бермант, О. Д. Радкова, Ф. С. Рофе-Бекетов.

Виступили також: М. О. Корж, В. В. Смоленський, Г. Р. Гуріна.

№118 31 березня

З історії літературного життя України

1. Шевченківські місця в Україні.

Повідомлення Ю. М. Ранюка.

2. Огляд літератури.

В. О. Ярошик.

№ 119 15 травня

З історії архітектури Петербурга

1. Історія мостів та штахетів Петербурга.

Повідомлення Р. Ф. Бюрика.

№ 120 31 травня

Вулиці нашого міста

1. Топоніміка вулиць.

Повідомлення Ю. А. Берманта.

2. Архітектурні споруди на головних вулицях міста.

Повідомлення О. Ю. Лейбфрейда.

Виступив також В. В. Смоленський.

3. Демонстрація кольорових слайдів.

О. Ю. Лебфрейд

№ 121 20 червня

Літературне життя

1. Виступи харківських письменників:

- Олександри Прокопівни Ковальової

- Валентини Яківни Овод

- поета-лірика Ніни Супруненко.

2. Про конференцію з краєзнавства та топоніміки в Києві.

Повідомлення В. В. Смоленського.

3. Про конкурс на створення меморіальної дошки на честь бібліотечних працівників в роки війни.

Повідомлення В. О. Ярошик.

№ 122 30 липня

З історії мистецтва

1. Архітектура міста на початку XX ст.

З повідомленнями виступили: Ю. М. Шкодовський, В. В. Скрипка, Л. Я. Деркунська, В. О. Прилуцький.

№123 31 серпня

З історії мистецтва

1. Харківська художня школа М. Д. Раєвської-Іванової.

Доповідь М. М. Безхутрого.

2. Розповідь про нашу землячку, першу в Росії дипломовану жінку-художницю М. Д. Раєвську-Іванову.

Повідомлення М. М. Безхутрого.

№ 124 29 вересня

З історії літературного життя

1. Михайло Валентинович Кульчицький.

Повідомлення М. М. Красикова.

2. Перегляд літератури.

Т. Г. Шерстюк.

№ 125 21 жовтня

З історії мистецтва

1. Музичні просвітителі Харкова в XIX – XX ст.

Повідомлення З. Б. Юферової, Є. С. Ніценко.

2. Перегляд літератури.

В. О. Ярошик.

№126 21 листопада

З історії харківського краєзнавства

1. Харківські краезнавці, бібліофіли – Л. М. Строковський, В. М. Жаботинський, П. І. Романов, М. В. Чернова, Б. Л. Інгор та інші.

З повідомленнями виступили: Т. Г. Шерстюк, Ю. Т. Лошаков (про В. М. Жаботинського), О. Ю. Лейбфрейд (про В. М. Жаботинського), В. О. Ярошик (про Б. Л. Інгоря, П. І. Романова).

Виступили також: В. Коноваленко, Л. В. Інгорь, Г. Р. Гуріна.

№ 127 30 листопада

З історії літературного життя

1. Остап Вишня та Харків.

З повідомленнями й спогадами виступили: В. О. Дорошенко, С. Я. Ципін, І. В. Мацкевич, С. А. Якубович.

Виступили також: Т. П. Жолудь, Ю. А. Бермант, М. О. Корж, В. В. Смоленський, А. З. Кафтанов.

№128 15 грудня

З історії науки

1. М. І. Вавілов та харків'яни. М. І. Вавілов та вчені Харківщини.

Повідомлення Л. І. Мачуліна, С. В. Рабіновича.

2. Про розвиток генетики в Харкові.

Повідомлення Ю. І. Ковтуна.

Виступили також: Ю. Т. Лошаков, О. І. Пілін, І. Ю. Саратов.

3. Огляд та перегляд книжок про М. І. Вавілова.

В. О. Ярошик.

1990 рік

№ 129 31 січня

З історії літературного життя

1. Микола Олексійович Островський та Харків.

Виступили: П. М. Новиков, А. Е. Мянд, М. П. Барц.

Виступили також: А. С. Панін, В. Михайлюк.

2. Огляд літератури про М. О. Островського.

В. О. Ярошик.

3.Нагородження краєзнавців книжками.

№ 130 21 лютого

З історії родових маєтків Петербурга

1. Родові маєтки Петербурга, їх історичне минуле.

Повідомлення Р. Ф. Бюріка.

2. Демонстрація кольорових слайдів.

3. Огляд книг, де зображені старовинні маєтки.

В. О. Ярошик.

№ 131 25 лютого

З історії мистецтва

1. Семен Семенович Богатирьов – композитор, педагог, громадський діяч.

Повідомлення: О. В. Кононової, Г. А. Тюменевої, Б. Л. Яровицького, Ю. Т. Калачева.

У обговоренні теми взяли участь учні композитора Є. С. Ніценко, Б. А. Богданович.

2. Молоді роки композитора І. О. Дунаєвського.

Виступ С. Т. Калачева.

№ 132 30 березня

З історії України

1. З історії Харкова 1917– 1934 рр. Перший радянський уряд України.

Повідомлення М. М. Саппи.

2. Інформація М. О. Коржа про роботу харківських краєзнавців.

Виступила також В. О. Ярошик із розповіддю про перебування у Харкові канадського вченого Рекса Уайда, який збирає матеріали з історії України.

№ 133 20 квітня

З історії літературного життя

1. Сергій Олександрович Єсенін і Харків.

Повідомлення В. А. Божка, Н. М. Хоперської.

№134 31 травня

З історії науки

1. Історія історико-філологічного товариства при Харківському університеті.

Доповідь В. З. Фрадкіна.

Виступив також Ю. Г. Калачов.

№ 135 29 червня

З історії мистецтва

1. Театральне життя краю: Олександр Сердюк.

Виступ Л. Попової.

2. Огляд літератури "Харківські актори" .

Т. Г. Шерстюк.

№ 136 28 вересня

З історії мистецтва

1. Харківський художник Микола Семенович Самокиш.

Повідомлення В. Д. Берліна.

2. Огляд літератури.

В. О. Ярошик.

№ 137 31 жовтня

1. Туристські маршрути краєзнавців: Середня Азія, Узбекистан, Грузія, Азербайджан, Вірменія, Прибалтика, Голландія, Данія, Франція, Італія. Демонстрація слайдів.

Повідомлення О. Ю. Лейбфрейда.

2. Про Всесоюзні десяті Єсенінські читання та участь в них харків'ян.

Інформація В. А. Божка.

№ 138 30 листопада

З історії мистецтва

1. Петро Ілліч Чайковський в Харкові.

Виступ Є. С. Ніценко.

Виступила також Н. М. Хоперська.

2. Поздоровлення з 60-літтям Ю. Т. Калачева.

№139 21 грудня

З історії Харкова

1. Харків у Великій Вітчизняній війні. Зустріч з журналістом З. В. Сагаловим, автором книги "Прелюдия к Нюрнбергу" (Х.: Прапор, 1990).

2. Судовий процес над фашистськими загарбниками в Харкові.

Повідомлення З. В. Сагалова.

Виступили також: М. О. Корж, В. С. Колодяжний.

1991 рік

№ 140 31 січня

З історії Харківщини

1. Вовчанський район Харківської області.

Виступ народного депутата Вовчанського району О. П. Ніконенка.

Виступали також: Г. Р. Гуріна, О. Ю. Лейбфрейд, О. Д. Радкова, Є. С. Ніценко, Т. Г. Шерстюк, І. Ю. Саратов, М. О. Корж.

2. Пам'яті краєзнавця В. В. Смоленського (помер 8 січня 1991 р.).

Виступили: В. О. Ярошик, М. О. Корж, Є. С. Ніценко, Д. А. Переверзев.

№141 28 лютого

Літературне життя Харкова

1. Зустріч з поетом Борисом Олексійовичем Чичибабіним. Поет прочитав свої останні вірші, відповів на запитання.

Виступали також: Г. М. Бурденко, Ю. В. Богомолов, М. О. Корж. Свої вірші, присвячені Б. О. Чичибабину, прочитали А.Рузанов та В. Божко.

№ 142 15 березня

Природа Харківщини

1. Охорона природи на Харківщині.

Повідомлення Є. Г. Сергієнка.

№ 143 3 квітня

Історія архітектури Прибалтики

1. Старовинні замки та садиби Прибалтики.

Повідомлення з демонстрацією кольорових слайдів Р. Ф. Бюріка.

№ 144 18 квітня

З історії мистецтва

1. Композитор С. С. Прокоф'єв та Харків.

Повідомлення І. А. Коломойцевої, Є. С. Ніценко.

Виступив також В. А. Богданович.

2. VIII з'їзд композиторів СРСР в Москві (11-15 квіт.), присвячений 100-річчю від дня народження С. С. Прокоф'єва.

Повідомлення Ю. Т. Калачева.

3. Концерт з творів С. С. Прокоф'єва.

№ 145 28 червня

З історії мистецтва

1. Перші фотоательє в Харкові.

Повідомлення В. В. Кірсанова

№ 146 30 вересня

З історії літературного життя

1. Харківські адреси, де мешкав або бував Велемір Хлебніков.

Повідомлення М. К. Федорова.

Виступили також: М. О. Корж, В. А. Божко.

№147 31 жовтня

З історії мистецтва

1. Архітектура міських будинків. Відомості за документами Харківського обласного архіву.

Повідомлення О. Ю. Лейбфрейда, Т. В. Тихомирової.

Демонстрація діапозитивів.

№ 148 21 листопада

З історії мистецтва

1. Муздрамін. У 1992 р. виповнюється 75 років із дня заснування в Харкові вищого музичного закладу.

Повідомлення В. А. Богдановича.

2. Педагог Муздраміну М.Г. Пільстрем.

Повідомлення Є. С. Ніценко.

№149 26 листопада

З історії культури

1. Харківський художній музей. Історія музейної справи в нашому місті.

Повідомлення А. С. Півненко.

№150 20 грудня

З історії культури

1. Родина Ветухових в Харкові.

Повідомлення С. Б. Шоломової.

2. Інформація про Всеукраїнську краєзнавчу конференцію, учасниками якої були М. О. Корж, Г. Р. Гуріна, І. Ю. Саратов.

Виступив М. О. Корж.

1992 рік

№ 151 31 січня

З історії мистецтва Харківщини

1. Зодчі культових споруд м. Харкова та Харківської губернії.

Доповідь О. Ю. Лейбфрейда.

№152 29 лютого

З історії мистецтва Слобожанщини

1. Садово-паркова архітектура Слобожанщини.

Повідомлення Г. С. Маяк.

2. Демонстрація кольорових слайдів.

О. Ю. Лейбфрейд.

3. Діяльність харківських скаутів.

Повідомлення Г. Ф. Овчарова.

Виступили також: Є. С. Ніценко, М. О.Корж.

№ 154 30 квітня

З історії культури

1. Наш земляк – Микола Миколайович Кнорринг – журналіст, письменник, аматор-музикант (1856 – 1967).

Повідомлення Ю. Т. Калачева.

2. Родина Проскуріних.

Виступили: О. С. Проскурін, О. Ю. Лейбфрейд.

№ 155 29 травня

З історії культури

1. О.С.Пушкін і Харків.

Повідомлення В. П. Моісеєнка

2. Презентація книги "Музична Харківщина".

Виступ Ю. Т. Калачева.

Виступили також: Л. Новикова, О. Кононова, В. А. Богданович, Н. Смоляга.

3. До 100-річчя від дня народження К. Г. Паустовського. Про конференцію у Москві, присвячену його творчості.

Повідомлення Т. Г. Шерстюк.

№ 156 30 червня

З історії культури

1. Родина Коцюбинських і Харків.

Повідомлення Г. Р. Гуріної.

2. Ольга Коцюбинська і Харків.

Повідомлення В. Н. Сорокіна.

Виступили також: М. О. Корж, О. Ю. Лейбфрейд, О. С. Проскурін.

3. Микола Терентійович Коляда та Харків.

Повідомлення Є. С. Ніценко.

№157 31 липня

З історії мистецтва

1. Відомий український архітектор В.А.Бондаренко: до 100-річчя з дня народження.

Повідомлення О. Ю. Лейбфрейда.

Виступили також: М. О. Корж, Г. С. Маяк, І. Ю. Саратов, Г. В.Бондаренко (син вченого).

2. Огляд літератури про В. А. Бондаренка.

В. О. Ярошик.

3. З історії слобожанської кухні.

Виступ О. А. Сошиної.

№ 158 31 серпня

З історії мистецтва

1. Клавдія Шульженко – наша землячка.

Повідомлення В. Д. Берліна.

2. Спогади В. П. Руденко (родички К. І. Шульженко) про видатну співачку.

3. Пісенна спадщина К. Шульженко у виконанні В. П. Руденко.

4. Огляд літератури.

Г. М. Єрофеєва.

№ 159 1 жовтня

З історії культури

1. Микола Миколайович Каразін – мандрівник, письменник, художник: до 150-річчя з дня народження.

Повідомлення О. Д. Радкової

2. Нові надходження до фонду відділу рідкісних видань та рукописів ХДНБ ім. В. Г. Короленка.

Повідомлення І. Я. Лосієвського

3. Інформація про конференцію "Україна бібліофільська" у Києві.

Б. Й. Зільберштейн.

№ 160 30 жовтня

З історії науки

1. Андрій Миколайович Краснов – ботанік, географ, мандрівник, професор Харківського державного університету.

Повідомлення В. М. Дмитрієвої.

Виступив також Н. І. Холод.

О. С. Проскурін прочитав свої вірші.

№ 161 30 листопада

З історії культури

1. Перші харківські видання у фондах ХДНБ ім. В. Г. Короленка (з історії книгодрукування у нашому місті).

Повідомлення І. Я. Лосієвського.

2. Огляд літератури "Місцеві видання в ХДНБ".

Т. Г. Шерстюк

№ 162 23 грудня

З історії культури

1. Духовне життя Харківщини.

Повідомлення П. Ф. Бочкова.

2. Про забобони, що пов'язані з харківськими церквами.

Повідомлення О. А. Сошиної.

1993 рік

№163 29 січня
Літературне життя

1. Презентація часописів "Бурсацкий спуск" та "Чумацький шлях".

Виступили: В. Дяченко, П. Сокальський, І. Лосієвський, С. Минаков, О. Ковальова.

2. Презентація газети "Шалом".

Виступили: П. Сокальський, Н. Хабинський.

3. З літературними пародіями виступив Є. Рубанович.

4. Хвилина мовчання з нагоди смерті поета-афганця І. П. Шкварка (помер 23 січня 1993 р.).

№ 164 26 лютого
З історії мистецтва

1. Забуті імена: архітектори Б. С. Покровський та І. П. Гінш.

Повідомлення О. Ю. Лейбфрейда.

2. З повідомленням про необхідність створення краєзнавчої праці "Реабілітована історія" виступила Г. Р. Гуріна.

№ 165 31 березня
З життя Харківської державної наукової бібліотеки ім. В. Г. Короленка

1. Презентація відділу україніки.

Вступне слово директора ХДНБ ім. В. Г. Короленка Л. П. Незнамової.

Внесок ХДНБ розвиток національної культури.

Доповідь В. О. Ярошик.

2. Участь ХДНБ у створенні національної бібліографії.

Повідомлення Т. О. Сосновської.

3. Бібліографічне забезпечення потреб споживачів інформації з питань краєзнавства, історії та культури України.

Повідомлення Г. М. Єрофеевої.

Виступили також: М. О. Корж, З. Юферова та інші.

№ 166 31 березня
З історії медицини

1. Історія інституту охорони здоров'я дитинства та материнства.

Повідомлення О. Д. Радкової.

Виступила також Л. М. Фрідлянд.

№167 30 квітня

З історії освіти

1. Олена Іванівна Кандиба – харківський викладач музики, колишній директор музичної школи № 3, музикознавець.

Повідомлення Н. Г. Суворової.

Із спогадами виступили учні О. І. Кандиби: Н. Цицалюк, Е. Г. Малихіна, Л. А. Тімзе, Ю. М. Труфанова та краєзнавці: В. Д. Берлін, Є. С. Ніценко, М. О. Корж, Т. В. Тихомирова.

№ 168 31 травня

З історії Харкова

1. Харківський літописець ХДУ П. Шатун.

Повідомлення Ю. М.Ранюка.

2. Микола Гаврилович Гуляєв – співак (1882 – 1939).

Повідомлення В. Т. Калачева.

№ 169 30 червня

З історії мистецтва

1. Архітектурні пам'ятки вул. Сумської.

Повідомлення Т. В. Тихомирової.

2. Хвилина мовчання пам'яті архітектора Г. С. Маяк

№ 170 30 липня

З історії науки

1. Репресії серед харківських вчених-фізиків.

Повідомлення Ю. М. Ранюка.

№ 171 31 серпня

З історії Харківщини

1. Велика Вітчизняна війна 1941– 1945 рр. Оборона Харкова.

Доповідь учасника оборони Харкова Г. Я. Шкілько.

2. Пошуки місць поховань загиблих воїнів на Харківщині. Висновки пошукової роботи.

Повідомлення В. С. Старченка.

Виступив також М. О. Корж.

3. Огляд літератури.

Г. М. Єрофеєва.

№ 172 30 вересня

З історії освіти

1. Історія Харківського колегіуму.

Повідомлення І. Я. Лосієвського.

2. Презентація газети "Сирин".

Виступи редактора І. Федоренка та його заступника П. Костецького

№ 173 29 жовтня

З історії Харківщини

1. Історія села Старий Мерчик.

Повідомлення П. В. Губського.

№ 174 30 листопада

З історії науки

1. З плеяди творців: сторінки життя вчених А. К. Вальтера та Л. Д. Ландау.

Повідомлення В. С. Когана, В. В. Воробйова.

2. Про розвиток краєзнавства в Україні.

Виступ акад. П. Т. Тронька – голови Правління Всеукраїнської Спілки краєзнавців.

Вручення Диплома Лауреата республіканської премії ім. Д. І. Яворницького відділу україніки за внесок до розвитку українського краєзнавства. За активну роботу краєзнавцям Г. Р. Гурінії, М. О.Коржу, О. Д. Радковій, К. В.Романову було вручено Грамоти-подяки.

№175 24 грудня

З історії Харківщини

1. Іван Сірко – перший український полковник.

Повідомлення І. Ю. Саратова.

2. Про спорудження пам'ятника І. Сірку в м. Мерефі.

Повідомлення К. В. Романова.

Виступили також: Г. Р. Гуріна, В. С. Колодяжний, І. Ю. Саратов.

3. Огляд книжкової виставки, присвяченої життю та діяльності І. Сірка.

В. О. Ярошик.

1994 рік

№ 176 31 січня

З історії мистецтва

1. Перша столиця України: Харків архітектурний.

Виступ К. Е. Кеворкяна з демонстрацією відеофільму про подорожі містом.

Виступили також: П. Ф. Бочков, О. С. Проскурін, В. С. Колодяжний.

№ 177 28 лютого

З історії краєзнавства

1. Репресоване краєзнавство: Священнослужителі Слобожанщини.

Повідомлення В. В. Швеця.

2. Огляд літератури.

В. О. Ярошик.

№ 178 31 березня

З історії культури

1. Презентація книги "Русская лира Украины: Русские писатели Украины I-й половины XIX века (Х.: Око, 1995).

Виступив І. Я. Лосієвський.

2. Культурне життя Харкова та області в 1993 році.

Повідомлення Є. С. Ніценко.

№ 179 22 квітня

З історії науки

1. Життя та діяльність М. Ф. Сумцова – історика, етнографа, фольклориста.

Повідомлення Г. О. Савченко.

Виступив також І. Ю. Саратов.

2. Є. К. Рєдін – послідовник М. Ф. Сумцова.

Повідомлення О. Д. Радкової.

№ 180 29 квітня

Етнографія та мистецтво

1. Українська писанка: історія і відродження народного звичаю. Клуб писанкарів у Харкові.

Повідомлення А. П. Овчаренко.

2. Харківські архітектори: Ф. Г. Кричевський.

Повідомлення Т. В. Тихомирової.

№ 181 20 травня

З історії Харкова

1. Підземні ходи Харкова.

Повідомлення В. К. Смоляги.

Виступив також І. Ю. Саратов.

№ 182 31 травня

З історії мистецтва

1. Харківський Малий театр.

Повідомлення: Л. А. Тарнопольської, М. Е. Рабиновича.

2. Вшанування М. О. Коржа з нагоди його 75-річчя.

№ 183 30 червня

З історії Харкова

1. 20-ті роки XX ст. у Харкові. Спогади.

Виступили: Є. С. Ніценко, В. М. Дмитрієва, І. Д. Рутгайзер, О. Г. Пілін, М. Е. Рабинович.

№ 184 29 липня

З історії науки

1. Читання, присвячені пам'яті архітектора, педагога, видатного діяча садово-паркової архітектури Ганни Степанівни Маяк (1915 – 17.VI.1993).

З доповіддю виступив В. Д. Білогуб.

Виступили: І. В. Древаль (учениця Маяк), О. Ю. Лейбфрейд, Л. Л. Корж (родичка), О. С. Проскурін, Н. В. Згурська, Н. О. Шишикіна, М. О. Корж, Г. Р. Гуріна, І. Ю. Саратов.

№ 185 31 серпня

З історії мистецтва

1. З історії забудови Харкова: вулиці Мироносицька, Раднаркомівська.

Повідомлення Т. В. Тихомирової.

№ 186 30 вересня

З історії етнографії Харківщини

1. Слобожанський побут: костюм та вишиванки.

Повідомлення О. А. Сошиної

Виступили також: Т. І. Трацевич, В. М. Осадча.

№ 187 31 жовтня

З історії освіти

1. З історії харківської школи № 36.

Повідомлення І. Д. Рутгайзер, Н. В. Згурської.

Виступили також: Г. Р. Гуріна, Т. Новогребельська.

№ 188 30 листопада

З історії науки

1. Внесок харківських вчених у розробку водневої бомби.

Повідомлення О. О. Лаврент'єва.

2. До 100-річчя від дня народження М. П. Бажана. Про наукову конференцію у Києві, присвячену його творчості.

Повідомлення Є. С. Ніценко.

1995 рік

№ 189 31 січня
З історії Харкова

1. Презентація книги "Московский район г.Харькова. История и современность". (Х.: Прапор, 1994).

Виступили автори: С. М. Куделко, С. І. Посохов.

Виступили також: Т. Г. Шерстюк, М. О. Корж, О. Г. Пілін, Т. В. Тихомирова, К. В. Шарий, В. С. Колодяжний.

2. Огляд літератури з історії Харкова та Московського району міста

В. Г. Аветчина.

№ 190 28 лютого
З історії науки

1. П. П. Гулак-Артемовський – вчений, ректор Харківського університету, громадський діяч: 205 річниця від дня народження.

Повідомлення О. Д.Радкової.

Виступили також: Т. В. Тихомирова, Г. Р. Гуріна.

2. Презентація виставки картин самодіяльної художниці Олени Луньової

3. Огляд літератури про П. П. Гулака-Артемовського.

В. Г. Аветчина.

№ 191 31 березня
З історії мистецтва

1. Народно-інструментальне виконавство Лівобережної України: історія і сучасність.

Повідомлення Є. О. Бортника.

2. Прозвучали народні пісні у виконанні тріо бандуристів.

3. Огляд літератури "Українська музика: історія розвитку" .

В. О. Ярошик.

4. Слово про Ю.Т.Калачова (Помер 30 березня 1995 р.)

Виступили: Е. О. Бортник, Г. Р. Гурніа, Н. М. Хоперська, В. О. Ярошик, В. С. Колодяжний.

№ 192 12 квітня
З історії мистецтва Слобожанщини

Презентація книжкової експозиції "Великдень: історія релігійного свята" та виставки українських писанок "Вікно у дивосвіт" .

1. Історія релігійного свята "Великдень" .

З повідомленням виступила Т. І. Євсікова.

2. Про слобожанські писанки.

Повідомлення А. П. Овчаренко.

Виступили також: Л. Ф. Бондаренко, О. О. Будецька, С. Б. Шоломова.

№ 193 28 квітня

З історії мистецтва України

1. Художнє життя 20 – 30-х років в Україні.

З доповіддю виступила Л. Д. Соколюк.

№ 194 31 травня

З історії мистецтва

1. Перший театр для дітей у Харкові.

Повідомлення лікаря Л. А. Тарнопольської.

2. Перегляд літератури про театр.

№ 195 30 червня

З історії літературного життя

1. Григорій Петрович Данилевський і Харків.

Повідомлення С. Б. Шоломової.

2. Звіт про Всеукраїнську конференцію з питань краєзнавства (Харків, 28-29 черв. 1995 р.).

Повідомлення І. Ю. Саратова.

3. Нагородження краєзнавців. Вручення свідоцтва Всеукраїнської спілки краєзнавців "Почесний член Всеукраїнської спілки краєзнавців" та подяки групі краєзнавців.

4. Огляд нових книг про край.

В. О. Ярошик.

№ 196 31 липня

З історії Харківщини

1. Історія міст і сіл: м. Південне, с. Комарівка.

Доповідь В. А. Ломакіна.

2. Інформація про роботу державного архіву Харківської області з популяризації краєзнавчих документів.

Повідомлення В. В. Резнікової.

3. Огляд нової літератури про край.

В. Г. Аветчина.

№ 197 31 серпня

З історії мистецтва

1. Маловідомий Семирадський – художник Слобожанщини.

Повідомлення В. Д. Берліна.

Виступили також: Ю. М. Ранюк, І. Ю. Саратов.

№198 29 вересня

З історії науки

1. Розвідник Всесвіту: життя та діяльність М. П. Барабашова, астрофізика, професора ХДУ.

Повідомлення В. А. Захожая.

Виступили також: Ю. В. Александров, Є. С. Ніценко, В. С. Колодяжний, М. О. Корж.

2. Огляд бібліографічного покажчика "Микола Павлович Барабашов".

В. О. Ярошик.

№ 199 15 листопада

З історії науки

1. Дмитро Іванович Яворницький: До 140-річчя від дня народження.

Доповідь М. О. Коржа.

Виступили також: Г. Р. Гуріна, В. А. Божко.

№ 200 30 листопада

З історії мистецтва

1. З історії розвитку фотографії в Харкові.

Повідомлення Т. Г. Шерстюк, О. О. Іваницького.

2. СПИСОК КРАЄЗНАВЦІВ, ЩО БРАЛИ УЧАСТЬ У ЗАСІДАННЯХ КЛУБУ «КРАЄЗНАВЕЦЬ», ТА ОСІБ, ЯКИМ ВОНИ БУЛИ ПРИСВЯЧЕНІ

3. КОРОТКІ БІОГРАФІЧНІ ДОВІДКИ ПРО КРАЄЗНАВЦІВ, ЯКІ ПРОТЯГОМ 1988–1995 рр. ПІШЛИ З ЖИТТЯ

Безхутрий Микола Микитович (1919–1995)

Художник, мистецтвознавець, філолог. Випускник Харківського державного університету. Значну частину життя працював у Харківському художньому музеї (вченим секретарем, зав. відділом, головним охоронцем фонду, директором).

Є автором багатьох творів про харківських художників С. Г. Васильківського, П. О. Левченка, О. М. Довгаля, М. Щеглова.

Брав активну участь у роботі клубу "Краєзнавець". Його повідомлення про художників нашого міста були насичені цікавими фактами, мали неабияку пізнавальну цінність.

Дмитрієва Вероніка Миколаївна (1918–1996)

Кандидат хімічних наук. Закінчила Харківський державний університет. Працювала старшим науковим співробітником ВНДІ монокристалів. Нею опубліковано понад 60 наукових праць, переважно у провідних хімічних журналах. Вона була заслуженим авторитетом поміж фахівців полярографії та хімії полімерів. Мандрувала не лише по Харківській області, Україні, але й по колишніх республіках СНД. По виході на пенсію до останніх днів свого життя була активним учасником клубу "Краєзнавець". Її виступи: "Ф. Нансен у Харкові", "Професор ХДУ М. І. Дмитрієв", "Життя та діяльність професора ХДУ О. М. Краснова" були ретельно підготовленими і мали успіх у слухачів.

Жаботинський Василь Михайлович (1895–1984)

Лікар-гігієніст. Книголюб. Випускник Харківського державного університету. Останні роки життя перед виходом на пенсію працював у науково-дослідному інституті по охороні вод (ВНДІВО). Був членом спілки архітекторів СРСР. З 1973 р. – пенсіонер з академічною пенсією. Любов до книги, мистецтва привела його до "Клубу любителів книги" та клубу "Краєзнавець". Чудовий знавець книги, він охоче виступав в обох клубах, знайомив зі своїми колекціями. Мав публікації, що були пов'язані з історією розвитку медицини у Харкові та області.

Заскальков Борис Васильович

(1922–1978)

Працював науковим співробітником науково-дослідного інституту меліорації Мав чимало праць з питань меліорації земель України й зокрема Харківської області. Пристрасно ставився до погіршення екологічного стану в Україні, і це завжди відбивалося у його статтях. Був колекціонером: збирав матеріали про А. П. Чехова, предмети побуту, які мали показати, "яка вона була та Харківська продукція" (етикетки). Любив і знав Харків. Саме він запропонував щомісяця збиратися і обговорювати теми, пов'язані з нашим містом, мав особисті плани щодо наступних виступів. На жаль, він був присутній лише на першому засіданні. Перед другим – помер.

Калачов Ювеналій Тимофійович
(1930–1995)

Педагог, музикознавець, просвітитель. Закінчив Харківський юридичний інститут, потім у різних містах одержував середню та вищу музичну освіту. Є автором багатьох навчально-методичних матеріалів. Виступав у пресі, на радіо та телебаченні (понад 120 виступів). Був учасником композиторських пленумів та вузівських наукових конференцій. Як музикант-дослідник протягом багатьох років вивчав творчість І. О. Дунаєвського та публікував матеріали про композитора. Брав активну участь в проведенні правознавчих читань з історії музичного життя Харкова.

Президією Всеукраїнської спілки краєзнавців 14.06.95 р. йому посмертно присвоєно звання "Почесний краєзнавець України".

Кисіль Владислав Віталійович
(1914–1985)

Географ. Випускник Харківського педагогічного інституту. Працював учителем, перед виходом на пенсію – оператором Будтресту-86. Захоплювався історією. Збирав матеріали за темою "Друзі О. С. Пушкіна та декабристи на Харківщині". З цією темою виступав на краєзнавчих читаннях.

Маяк Ганна Степанівна
(1915–1993)

Архітектор. Харків'янам добре знайомі чудові садово-паркові архітектурні споруди – творіння Г. С. Маяк. Це – каскади в саду ім. Т. Г. Шевченка, сквер навпроти Успенського собору, численні зелені куточки в нашому місті. Вона викладала архітектуру озеленення міст в Харківському інституті комунального будівництва (нині Академія міського господарства). Про те, як створювалися парки, сквери міста, про їх флору вона цікаво

розповідала не лише студентам, а і членам клубу "Краєзнавець", друкувалася в пресі.

Мігачова Євгенія Юхимівна
(1924–1985)

Кандидат геологічних наук. Випускниця, потім – викладач Харківського державного університету. Багато подорожувала, фотографувала, мала велику колекиію власних кольорових слайдів. У альбомах фотографій Харкова та Харківської області багато фото, які зробила Є.Ю.Мігачова. Вона була активним членом клубу "Краєзнавець", її виступи про наше місто завжди супроводжувалися показом кольорових слайдів та музичним оформленням.

Радкова Олена Дмитрівна
(1923–1996)

Хімік. Закінчила Софійський університет. У 1952 р. разом з родиною повернулася до Харкова. Працювала тривалий час в ХНФІ (тепер Центр лікарських засобів). У Харкові розпочала дослідницьку та громадську діяльність. Була членом Українського товариства охорони пам'яток історії і культури, відстоювала позиції збереження багатьох пам'яток. Брала активну участь у краєзнавчому русі Харкова з самого початку діяльності клубу "Краєзнавець" (1978 р.). Протягом 20 років вона прочитала чимало лекцій на теми, пов'язані з історією Харкова та області, виступала в місцевій пресі. У 1995 р. їй було присвоєно звання "Почесний краєзнавець України".

Смоленський Володимир Васильович
(1926–1991)

Кандидат технічних наук. Багато років працював у Всесоюзному науково-дослідному інституті шахтного машинобудування. Росіянин, оселившися в Україні, полюбив наш край, вивчив українськ мову, дотримувався народних звичаїв, обрядів. Вів активне громадське життя, писав спогади про Харківський палац піонерів, намалював чимало карт стародавнього Харкова, із сірників зробив і подарував бібліотеці макети Харківської фортеці, соборів, колегіуму, ХДНБ ім. В. Г. Короленка. Його виступи на засіданнях клубу "Краєзнавець", в пресі завжди були злободенними, розповідали про життя харків'ян, роботу клубу.

Строковський Леонід Миколайович
(1906–1985)

Журналіст. Навчався у Ленінградському інституті журналістики. З 1928

р. на журналістській роботі. Був учасником Великої Вітчизняної війни. З 1946 р. його життя пов'язане з газетою "Красное знамя" (тепер "Время"), де він був літературним співробітником, зав. відділом шкіл, зав. відділом інформації.

Л. М. Строковський є автором декількох книг про Харків та харків'ян.

Одним з перших він підтримав ідею створення клубу при краєзнавчому відділі, проведення щомісячних краєзнавчих читань і плідно працював в об'єднанні краєзнавців, що тепер має назву "Краєзнавець". Його доповіді та виступи завжди були цікавими, наповненими науковими та фактографічними відомостями.

Тихомирова Тетяна Вікторівна
(1929–1995)

Музикознавець. Випускниця Харківської консерваторії за фахом: соліст оркестру та викладач по класу альта. До 1984 р. викладала в музичних школах міста. Коли ж пішла на пенсію, життя її різко змінилося. Вона зацікавилася історією забудови Харкова. Вільний час проводила в архівах, розшукуючи документальні матеріали. Наслідком цієї роботи були численні виступи в пресі та на засіданнях клубу "Краєзнавець". Статті присвячені історії музичної культури Харкова, Харківським ярмаркам, Харківському комерційному клубу тощо.

Тиц Олексій Олексійович
(1916–1988)

Архітектор, доктор мистецтвознавчих наук. Заслужений діяч науки УРСР (1980 р.). Його наукові праці з архітектури, історії друкувалися в Москві, Києві, Харкові.

О. О. Тиц є співавтором архітектурно-историчного нарису "'Харків", що використовується фахівцями, студентами як одне з кращих і докладніших видань з цієї теми. Перед краєзнавцями О. О. Тиц виступав з доповіддю про архітектора О. М. Бекетова (до 125-річчя з дня його народження).

Федоров Михайло Костянтинович
(... –1994)

Інженер-технолог, його хоббі була література. Зокрема його цікавила постать російського поета Велеміра Хлєбнікова та зв'язки поета з Харковом. Федоров здійснив копітку роботу, збираючи цікавий фактографічний матеріал, відшукуючи маловідомі публікації і віршів поета.

Неодноразово виступав перед краєзнавцями з доповідями.

Хорцева Клавдія Вікторівна
(1906–1994)

За освітою – медик. Працювала медичним статистиком. У пенсійному віці чимало мандрувала, в тому числі по Харківщині. Мала альбоми з фотографіями культових споруд Харківщини, чимало фотографій міста Харкова. Протягом певного часу збирала матеріали про відому артистку, що в останніх роках свого життя виступала в Харкові, – Євлалію Павлівну Кадміну. Матеріалом, який збирала, Хорцева щедро поділилася з Б. С. Яголимом, автором монографії "Комета дивной красоти" .

Виступи Хорцевої на краезнавчих читаннях були завжди цікавими та емоційними.

Чернай Олег Олександрович
(1922–1996)

Інженер. За походженням – дворянин. Написав чимало статей, присвячених Харкову та харків'янам, про історію нашого міста, про окремі події, зустрічі. Це публікації про російську революціонерку Брешко-Брешкович, про харківське коріння Рубінштейнів, про академіка О. М. Бекетова та про зв'язки з Харковом І. Айвазовського, про приїзд Катерини ІІ до Харкова та про Успенську колокольню. Його виступи на краєзнавчих читаннях слухали уважно й зацікавлено, бо це стосувалося рідного краю. Виступи підтверджувалися посиланнями на газетні та журнальні публікації. О. О. Чернай склав родословну Г. Квітки-Основ'яненка.

Чернова Маріанна Володимирівна
(1923–1982)

Художник, мистецтвознавець. Вчилась на філологічному факультеті Харківського державного університету, закінчила театрознавчий факультет Харківського інституту мистецтв. З 1950 р. працювала в Харківському художньому музеї. Була членом спілки художників (з 1965 р.). Є автором книги про Д. І. Безперчого, ряду нарисів, складачем каталогів. Її виступи перед краєзнавцями, зокрема "Історія картини Рєпіна "Запорожцы пишут письмо турецкому султану", завжди з захопленням сприймалися слухачами.

4. БІБЛІОГРАФІЯ

4.1 Публікації про роботу клубу "Краєзнавець"

1. **Про присвоєння** почесного звання "Заслужений працівник культури України": Указ Президента України від 13 верес. 1995 р. // Краєзнавство. – 1995. – №4. – С. 89; Слобід. край. – 1995. – 21 верес. – Серед нагороджених члени клубу "Краєзнавець" С. М. Куделко, Ю. М. Ранюк, В. В. Резнікова, І. Ю. Саратов, В. М. Таран, В. О. Ярошик.

2. **Поздравляем**: [О присвоении звания "Заслуженный работник культуры Украины" чл. клубу "Краевед": С. М. Куделко, Ю. Н. Ранюку, В. В. Резниковой, И. Е. Саратову, В. М. Тарану, В. А. Ярошик] // Время. – 1995. – 19 сент.

3. **Корж Н.** Харьковчане – почетные краеведы: [О присвоении звания "Заслуженный краевед" Г. Р. Гуриной, Г. Н. Кашириной, Н. А. Коржу, Ю. Т. Калачеву, А. Ю. Лейбфрейду, К. В. Романову, Т. В. Тихомировой, Т. Г. Шерстюк и др.] // Панорама. – 1995. – № 32 (авг.).

4. **"... За значительный** вклад": [Награждение отд. украиники ХГНБ дипломом и медалью им. Д. Яворницкого] // Веч. Харьков. – 1993. – 11 дек.

5. **Орач Н.** Почесна відзнака: [Премія ім. Д. Яворницького ХДНБ ім. В. Г. Короленка та ЦНБ ім. В. І. Вернадського АН України за значний внесок у розвиток краєзнавства] // Бібл. вісн. – 1993. – № 5-6. – С. 69-71.

6. **Запрошує** "Україніка": [Про відкриття нового відділу] // Вечір. Харків. – 1993. – 26 січ. – Підпис: Г. Л.

7. **Корж М. О.** Діяльність клубу "Краєзнавець" при ХДНБ ім. В. Г. Короленка // Тези Всеукраїнської краєзнавчої конференції, присвяченої 70-річчю Українського Комітету краєзнавства (28-29 черв. 1995 р.). – Х., 1995. – С. 25-27.

8. **Рекало Ю.** З любов'ю до книги і рідного краю: [Про роботу від. україніки] // Слобода. – 1996. – 13 берез.

9. **Саратов І.** Ю. Архіви клубу "Краєзнавець" – джерело інформації для нового покоління дослідників // Скарбниця національної культури: Тези доп. наук.-практ. конф. з музеєзнавства, присвяч. 40-річчю Пархомів. іст.-худож. музею (жовт. 1995 р.). – Х.; Пархомівка, 1995. – С. 37-38

10. **Тарасова Л.** Повернення україніки: [Відкриття відділу] // Вечір. Харків. – 1993. – 1 квіт.

11. **Ярошик В. О.** Діяльність клубу "Краєзнавець" при Харківській державній науковій бібліотеці ім. В. Г. Короленка // Перші Сумцовські читання: Тези наук. конф., присвяч. 75-річчю музею Слобід. України ім. Г. Сковороди, 18-19 квіт. 1995 р. – Х., 1995. – С. 52-54.

12. **Ярошик В. О.** Есть такой клуб "Краевед" // Время. – 1992. – 14 февр.

13. **Ярошик В. О.** З історії українського відділу Харківської державної наукової бібліотеки ім. В. Г. Короленка // Тези Всеукраїнської краєзнавчої конференції, присвяченої 70-річчю українського Комітету Краєзнавства (28-29 черв. 1995 р.). – Х., 1995. – С. 67-69.

14. **Ярошик В. О.** Краєзнавча діяльність ХДНБ ім. В. Г. Короленка // Бібліотекознавство і бібліогр. – 1991. – №30. – С. 49-54. – Бібліогр.: 6 назв.

15. **Ярошик В. О.** Справи харківських дослідників // Бібл. вісн. – 1993. – 1-2. – С. 61-62.

4.2 Публікації про організацію краєзнавчих читань

16. **Родина** мужніх: [Про чергові читання, присвяч. ВВв] // Ленін. зміна. – 1988. – 11 лют.

17. **Ярошик В.** Будував два століття тому: [Краєзн. читання, присвяч. архіт. П. А. Ярославському] // Вечір. Харків. – 1988. – 1 берез.

18. **Живе** у пам'яті: [Краєзн. читання, присвяч. 70-річчю Червоного козацтва] // Вечір. Харків. – 1988. – 3 берез.

19. **Яківець С.** ...І сатирику: [Читання, присвяч. 100-річчю з дня народж. В.Чечвянського] // Вечір. Харків. – 1988. – 12 берез.

20. **Саппа М.** Школа його життя: [Читання, присвяч. А. С. Макаренку] // Вечір. Харків. – 1988. – 9 квіт. – Підпис: М. Ніколаєв**.**

21 **Корж М.** Шевченківські читання // Ленін. зміна. – 1988. – 3 трав.

22. **Корж М.** Наша вічна вдячність Кобзареві: [Читання "Шевченко і Харків"] // Вечір. Харків. – 1988. – 11 трав.

23. **Екологія** і культура: [Краєзн. читання у ХДНБ] // Вечір. Харків. – 1988. – 30 верес.

24. **Корж М.** Бути в Мерефі музею: [Про зустріч з краєзнавцями м. Мерефи В. С. Колодяжним та К. В. Романовим] // Культура і життя. – 1988. – 13 листоп.

25. **Саппа М.** Потрібна ваша допомога, земляки: [Краєзн. читання, присвяч. ВВв] // Вечір. Харків. – 1988. – 18 листоп.

26. **Ярошик В.** "... Місця в Україні": [Читання, присвяч. 170-річчю з дня народж. Т. Г. Шевченка) // Вечір. Харків. – 1989. – 4 квіт.

27. **Шерстюк Т. Г.** Про історію вулиць: [Чергові краєзн. читання] // Вечір. Харків. – 1989. – 22 черв. – Підпис: Івушкіна Т.

28. **Шерстюк Т. Г.** Харківській художній школі – 120 років // Ленін. зміна. – 1989. – 12 верес. – Підпис: Івушкіна Т.

29. **Акимова Н.** Благотворительность: возрождение традиций: [О благотвор. вечере рус. духов. музыки] // Крас. знамя. – 1989. – 21 нояб.

30. **Григоренко Л.** Повернення традиції: [Вечір духов. музики] // Соціаліст. Харківщина. – 1989. – 21 листоп.

31. **Корж М.** Згадуючи Остапа Вишню: [Читання, присвяч. О. Вишні] // Вечір. Харків. – 1989. – 7 груд.

32. **Панин А.** Что-то с памятью нашей стало: [Чтения, посвящ. Н. А. Островскому] // Крас. знамя. – 1990. – 17 февр.

33. **Корж М.** Де вулиця Миколи Островського: [Читання, присвяч. письм.] // Ленін. зміна. – 1990. – 1 трав.

34. **Корж М.** Вавіловські читання в Харкові: [У ХДНБ] // Вечір. Харків. – 1990. – 22 лют.

35. **Владимиров К.** Харьков и Чайковский: [Краевед. чтения] // Крас. знамя. – 1990. – 3 дек.

36. **Корж Н.** Прелюдия к Нюрнбергу: [Краевед. чтения, посвящ. судеб. процессу над фашистами, который проходил в Харькове в 1943 г.] // Веч. Харьков. – 1991. – 21 янв.

37. **Ярошик В.** Вовчанську присвячено: [Засідання клубу "Краєзнавець"] // Слобід. край. – 1991. – 12 лют.

38. **Левоненко А.** Вечное обаяние поззии: Творч. встреча с Б. Чичибабиным: [Харьк. орг. книголюбов и клуб краеведов города] // Крас. знамя. – 1991. – 7 марта.

39. **Коваленко О.** На бывшем Шляпном: [О совмест. встрече клуба любителей книги и краеведов с лауреатом Гос. премии СССР Б. А. Чичибабиным] // Панорама. – 1991. – 1-7 апр.

40. **Шерстюк Т. Г.** К столетию композитора: [Краевед. чтения, посвящ. С. С. Прокофьеву и его связям с Харьковом] // Веч.Харьков. – 1991. – 24 апр.

41. **Шерстюк Т. Г.** Знайомство з шедеврами: [Про благод. вечір "Мистецтво Слобожанщини"] // Слобід. край. – 1991. – 23 черв.

42. **Соломко В.** Размышление после концерта: [О вечере "Искусство Слобожанщины", орг. отд. краевед. работы] // Слобода. – 1991. – 29 июля. – С. 7.

43. **Ярошик В.** Есть такой клуб "Краевед" // Время. – 1992. – 14 февр.

44. **Корсунский В.** Харьковский Растрелли: [Заседание клуба "Краевед", посвящ. 100-летию акад. А. Н. Бекетова) // Время. – 1992. – 14 марта.

45. **Соломко В.** Сповідь після концерту: [Вечір "Мистецтво Слобожанщини", орг. від. краєзн. роботи] // Березіль. – 1992. – № 2. – С. 160.

46. **Акимова Н.** "Я знаю, как печальны звезды...": [Краевед. чтения о жизни и деятельности Н. Н. Кнорринга – ученого, просветителя, педагога, историка, журналиста, музиканта, общественника] // Слобода. – 1992. – 16 мая.

47. **Шерстюк Т. Г.** Новий відділ зветься "Україніка": [Про відкриття відділу. Презентація часописів "Бурсацкий спуск", "Чумацький шлях" та газети "Шалом" – тема чергового засідання клубу "Краєнавець"] //Событие. – 1993. – 11 февр.

48. **Корж М.** "Серед краєзнавців вистачає поетів...": [Поетич. вечір у від. краєзнав. роботи] // Вечір. Харків. – 1993. – 20 квіт.

49. **Корж Н.** Краеведов заинтересовали убитые не на войне...: [О репрессиях в среде духовенства Харьк. епархии в 1920– 30-е гг.] // Панорама. – 1993. – № 14 (апр.).

50. **Зоряний В.** Все об улице Сумской: [Краевед. чтения, посвящ. истории харьк. улиц] // Слобода. – 1993. – 17 июля.

51. **Корж Н.** Страницы "дела" УФТИ: Наша память: [О репрессиях среди харьк. физиков: Обсуждение темы на очеред. заседании клуба "Краевед"] // Панорама. – 1993. – 50 (дек.).

52. **Корж Н.** Премия им. Яворницкого: [Краевед. чтения, посвящ. акад. А. К. Вальтеру и К. Д. Синельникову; Акад. П. Т. Тронько вручил клубу "Краевед" премию им. Д. И. Яворницкого за 1993 г.] // Слово ветерана. – 1994. – 8 янв.

53. **Тираж** ограничен? А жаль...: [Презентация кн. И. Лосиевского "Русская лира Украйны" в клубе "Краевед"] // Веч. Харьков. – 1994. – 7 апр.

54. **Корж Н.** Все о Московском районе: [Презентация кн. Ю. Кроля, Б. Зайцева, С. Куделко, С. Посохова "Московский район г. Харькова: История и современность" в клубе "Краевед"] // Слобода. – 1995. – 25 февр.

55. **Бурденко Г.** Рідний край очима книги: [Презентація кн. Ю. Кроля Ю. та ін. "Московский район г. Харькова: История и современность" на засіданні клубу "Краєзнавець"] // Слобід. край. – 1995. – 4 берез.

56. **Корж М.** Літописець запорізького козацтва: [Краєзн. читання, присвяч. 140-річчю Д. І. Яворницького] // Панорама. – 1995. – № 50 (дек.).

57. **Георгієв К.** Щоб пам'ятали прийдешні: [Презентація журн. "Краєзнавство" в ХДНБ] // Слобід. край. – 1996. – 21 берез.

58. **Воробьева С.** Украинская писанка в Украине: [Чтения "Вікно в дивосвіт"] // Слобода. – 1996. – 22 апр.: 3 фот.

4.3. Публікації про художні виставки членів клубу "Краєзнавець" у ХДНБ ім. В. Г. Короленка

59. **Творчий** звіт художника: [Вист. мал. архіт. О. Ю. Лейбфрейда] // Вечір. Харків. – 1986. – 24 трав.

60. **Гончаров В.** У дзеркалі старої листівки: [Вист. акварелей архіт. О. Ю. Лейбфрейда] // Соціаліст. Харківщина. – 1986. – 19 серп.

61. **Ярошик В.** На малюнках – архітектура минулого: [Вист. картин д-ра мистецтвознавства О. О. Тіца] // Вечір. Харків. – 1988. – 16 листоп.

62. **Стародубцева Л.** Харьков вчера и сегодня: [О выст. фот. архит. А. Ю. Лейбфрейда] // Крас. знамя. – 1989. – 4 марта.

63. **Шерстюк Т.Г.** Фотолітопис Валківщини: [Вист. О. Т. та П. В. Губських] // Ленін. зміна. – 1989. – 18 лип. – Підпис: Т. Івушкіна.

64. **Попов О.** "Храми Харкова і області": [Вист. фотографій краєзнавця П. Губського] // Вечір. Харків. – 1990. – 25 січ.

65. **Шерстюк Т. Г.** Краєвиди України: [Вист. живопису архіт. О. Ю. Лейбфрейда] // Вечір. Харків. – 1990. – 22 черв.

66. **Корж Н.** Выставка к юбилею: [Выст. живопис. работ канд. архитектуры А. Ю. Лейбфрейда] // Крас. знамя. – 1990. – 26 дек.

67. **Шерстюк Т. Г.** Портреты города: [Выст. картин худож.-любителя Н. И. Белоусова] // Веч. Харьков. – 1991. – 20 апр.

68. **Гудзий И.** Манят холст и кисти: [О выст. живопис. работ самодеят. худож. Н. И. Белоусова] // Крас. знамя. – 1991. – 9 июля.

69. **Євсікова Т.І.** Краса Харкова, застигла в камені: [Вист. фотогр. О. Лейбфрейда "Харків архітектурний"] // Слобід. край. – 1993. – 6 берез.

70. **Євсікова Т.** Завітайте у відділ україніки: [Про вист. "Українська кераміка" краєзнавця Ц. Н. Загальської, живопис. робіт "Пори року", фотогр. "Харків архітектурний" О. Ю. Лейбфрейда] // Вісті Київ. р-ну. – 1993. – 15 берез.

71. **Євсікова Т.** Шевченко в екслібрисах: [Вист. кн. графіки М. І. Молочинського] // Вечір. Харків. – 1993. – 15 черв.

72. **Євсікова Т.** Ой, писали писанку...: [Клуб писанкарів міста (кер. А. П. Овчаренко) в гостях у від. україніки] // Слобід. край. – 1994. – 19 трав.

73. **Волошина Н.** Оживают игрушки: [Выст. игрушек худож. Т. Хомяк в отд. украиники] // Панорама. – 1994. – № 31 (авг.).

74. **Бондаренко Л.** Солоні бризки моря: [Вист. картин самодіял. худож. О. Луньової у від. україніки] // Слобід. край. – 1995. – 14 берез.

75. **Ластівка Л.** Подаруй мені писанку на щастя: [Вист. укр. писанки] // Слобід. край. – 1996. – 21 берез.

4.4. Публікації членів клубу "Краєзнавець"

76. **Бабаї**: Зб. арх. док. і матеріалів / Редкол.: Б. П. Зайцев, С. М. Куделко, В. К. Мигаль (голов. ред.). та ін. – Х.: Фоліо, 1993. – 62 с. – (Край мій, Слобожанщино!).

77. **Богодухів**: Зб. арх. док. і матеріалів / Редкол.: С. М. Куделко, С. І. Посохов, В. В. Резнікова, А. І. Епштейн (голов. ред.). – Х.: Фоліо, 1995. – 128

с. – (Старовинні міста Харківщини) .

78. **Валки**: Зб. арх. док. і матеріалів / Упоряд.: В. В. Резнікова, В. Г. Панкратьєва, В. В. Швець; Голов. ред. А. І. Епштейн. – Х: Філ. "Експрес"; СП "Інарт", 1992. – 48 с. – (Старовинні міста Харківщини).

79. **Вовчанськ**: Зб. арх. док. і матеріалів / Редкол.: С. М. Куделко, С. І. Посохов, А. І. Епштейн (голов. ред.). та ін. – Х.: Фоліо, 1994. – 121 с. – (Старовинні міста Харківщини).

80. **Змиев** / Сост.: В. В. Резникова (отв. сост.), В. Г. Панкратьєва, В. В. Швец; Ред. А. И. Эпштейн. – Х., 1992. – 39 с. – (Старин. города Харьковщины).

81. **Золочів**: Зб. арх. док. і матеріалів / Редкол.: С. М. Куделко, С. І. Посохов, А. І. Епштейн (голов. ред.). та ін. – Х.: Фоліо, 1995. – 104 с. – (Старовинні міста Харківщини).

82. **Ізюм**: Зб. арх. док. і матеріалів / Редкол.: С. М. Куделко, С. І. Посохов, А. І. Епштейн (голов. ред.) та ін. – Х: Фоліо, 1994. – 104 с. – (Старовинні міста Харківщини).

83. **Краснокутськ**: Зб. арх. док. і матеріалів / С. М. Куделко, С. І. Посохов, В. В. Резнікова та ін. – Х.: Фоліо, 1994. – 96 с. – (Старовинні міста Харківщини).

84. **Куп'янськ**: Зб. арх. док. і матеріалів / С. М. Куделко, С. І. Посохов, А. І. Епштейн (голов. ред.) та ін. – Х.: Фоліо, 1994. – 90 с. – (Старовинні міста Харківщини).

85. **Мерефа**: Зб. док. і матеріалів: В 2 ч. / Редкол.: С. М. Куделко, С. І. Посохов, В. В. Резнікова та ін. – Х., 1995-1996. – (Краю мій, Слобожанщино!).

Ч.1. – 1995. – 97 с.

Ч. 2. – 1996. – 149 с.

86. **Московский** район г. Харькова: История и современность / Ю. Кроль, Б. Зайцев, С. Куделко и др. – Х.: Прапор, 1994. – 192 с.

87. **Музична** Харківщина: Зб. наук. пр. колективу авт. Харк. ін-ту мистецтв ім. І. П. Котляревського / Упоряд.: П. П. Калашник, Н. К. Очеретовська; М-во культури України, Харк. ін-т мистецтв ім. І. П. Котляревського. – Х., 1992. – 307 с. – Із змісту: Тюменєва Г. О. Семен Семенович Богатирьов; Калачов Ю. Т. Публіцистика молодого Дунаєвського; Кононова О. В. До питання становлення професійної музичної освіти у Харкові XVIII-XIX ст.; Бортнік Є. О. Струнний інструментарій Слобідської України в минулому і сучасному; Юферова З. Б. Харківська опера та відділення РМТ в критичній спадщині В.Сокальського; Богданович В. А. Харківський музично-драматичний інститут МУЗДРАМІН

у спогадах студента 20-х років.

88. **Огульці**: Зб. арх. док. і матеріалів / Редкол.: С. М. Куделко, С. І. Посохов, В. В. Резнікова та ін. – Х.: Фоліо, 1996. – 171 с. – (Краю мій, Слобожанщино!).

89. **Харківський** район: Зб. арх. док. і матеріалів: В 2 ч. // Голов. ред. Б. К. Мигаль; Редкол.: Б. П. Зайцев, С. М. Куделко, С. І. Посохов та ін. – Х.: Фоліо, 1994-1995. – (Краю мій, Слобожанщино!).

Ч. 1. – 1994. – 92 с.

Ч. 2. – 1995. – 142 с.

90. **Харьков**: Архитектура, памятники, новостройки: Путеводитель / А. Ю. Лейбфрейд и др.; Сост.: А. Ю. Лейбфрейд, В. А. Реусов, А. А. Тиц. – 2-е изд., испр. и доп. – Х.: Прапор, 1987. – 151 с.: ил.: 8 л. ил.

91.**Харьковская** область. / Под ред. А. П. Голикова, А. Л. Сидоренко. – Х.: Оригинал, 1993. – 127 с.

92.**Харьковщина** туристическая: 22 экскурс. маршрута: Путеводитель / В. Г. Бородулин, А. И. Лурье, Н. Н. Саппа. – Х: Прапор, 1988. – 245 с.

93.**Чугуїв**: Зб. арх. док. і матеріалів. / Редкол.: С. М. Куделко, С. І. Посохов, А. І. Епштейн (голов. ред.). та ін. – Х.: Фоліо, 1993. – 68 с. – (Старовинні міста Харківщини).

* * *

94.**Бєляєв М. С.,** Чернігова Н. В. Наш край – Богодухівщина. – Х.: Оригінал, 1993. – 142 с.

95.**Берлин В.** Из рода Петипа: [В. М. Петипа] // Прапор. – 1989. – №10. – С. 97.

96.**Берлин В. Д.** Приглашение к тайне. – Х.: Око, 1995. – 128 с.

97.**Берлин В.** Родом из детства: [О К. И. Шульженко] // Муз. жизнь. – 1988. – № 5. – С. 8-9: фот.

98.**Білоус В. О.** Красен наш край, Краснокутщина: Іст.-краєзн. нарис. – Краснокутськ, 1995. – 79 с.

99.**Божко В.** Дом Бунина: [О посещении писателем Харькова] //Крас. знамя. – 1990. – 11 окт.

100. **Божко В.** Сергей Есенин в Харькове // Радуница: Информ. сб. – М., 1991. – № 3. – С. 31-45.

101. **Василенко П.** Печеніги. – Х.: [Б.в.], 1995. – 232 с.

102. **Василенко П. Л.,** Рубцов М. П. Мартова вітає вас: Іст-краєзн. нарис. – Х.: Оригінал, 1993. – 85 с.

103. **Вороной А.** Дворец времен Екатерины: [с. Ст. Мерчик] // Крас. знамя. – 1991. – 17 янв. – (Наследие).

104. **Вороной А.** Имение, выигранное в карты: [Из истории с.Шаровка] //

Время. – 1992. – 30 мая: фот.

105. **Вороной А.** Украинская укрепленная линия: [1731-1742 гг.: Харьк. крепость] // Крас. знамя. – 1991. – 3 июля.

106. **Літературна** Харківщина: Довідник // За заг. ред. М. Ф. Гетьманця. – Х.: Майдан, 1995. – 367 с.

107. **Літературна** Харківщина: Довідник: [Дод. вид.] // За заг. ред. М. Ф. Гетьманця. – Х.: ХДПУ, 1996. – 110 с.

108. **Рідний** край: Навч. посібник з народознавства / За заг. ред. акад. АПН України І. Ф. Прокопенка. – Х.: Основа, 1993. – 582 с. – В ред. кол. також М. Ф. Гетьманець.

109. **Гаман В.** Красний Кут: Докум. розповіді. – К.: Молодь, 1990. – 176 с.

110. **Гомон М. Л.** Л. Н. Толстой и харьковчане. – Х.: Основа (при ХГУ), 1993. – 192 с.

111. **Губський П. В.** Старий Мерчик: З історії рідного краю та меблевої ф-ки. – Х.: Оригінал, 1992. – 54 с.

112. **Губський П. В.** Сторінки історії: Старий Мерчик. – Х.: Кліо, 1995. – 697 с.

113. **Гурина Г.** Что-то с памятью твоей стало...: [О пробл. О-ва "Мемориал"] // Событие. – 1994. – 5 окт.

114. **Захаров І.** Історія Вовчанщини. – Вовчанськ, 1995. – 242 с.

115. **Звоницкий Э. М.,** Лейбфрейд А. Ю. Госпром. – М.: Стройиздат, 1992. – 80 с.

116. **Дунаевский** и Харьков: (Памят. места в Харькове, связ. с жизнью и деятельностью выдающегося сов. композитора И. О. Дунаевского): Метод. рекомендации лекторам / Сост. Ю. Т. Калачев; Харьк. обл. орг. Укр. об-ва охраны памятников истории и культуры. – Х., 1985. – 38 с.

117. **Калачев Ю.** Харківський просвітник: [Історик, журналіст, педагог М. М. Кнорринг] // Вечір. Харків. – 1992. – 13 серп.

118. **Кирсанов В.** Портрет без кисти и красок: [К 145-летию первых харьк. фотозаведений] // Время. – 1996. – 21 мая.

119. **Кирсанов В.** Чубатый гетманец Харько // Время. – 1996. – 16 мая.

120. **Клочан Д.Ф.,** Гошовська В.А. Балаклея: Путівник. – Х.: Прапор, 1991. – 94 с.

121. **Коноплева Е.А.** Страницы из музыкальной жизни Харькова. – К: Муз. Україна, 1990. – 47 с.

122. **Корж М.** Згадуючи Бориса Чичибабіна // Березіль. – 1996. – № 3-4. – С.158-166.

123. **Корж М.** «Школа, молодость, Чугуев…»: Вспоминая Бориса

Чичибабина // Темные аллеи. – 1996. – № 2-3. – С. 306-311.

124. **Корж Н.** Историк Слобожанщины: [Н. Ф. Сумцов] // Веч. Харьков. – 1994. – 24 мая.

125. **Корж М.** Перший президент України: [М. С. Грушевський] // Панорама. – 1996. – № 35. – авг.

126. **Корж М.** "Справа" УФТІ // Краєзнавство. – 1995. – № 1-4. – С. 50-52.

127. **Красіков М.** З історії вивчення Слобожанщини: [Передмова] // Історія Слобідської України: Бібліогр. покажч. – Х., 1993. – С. 5-17.

128. **Те саме** // Краєзнавство. – 1995. – № 1-4. – С. 19-25.

129. **Красіков М. М.** Забута сторінка сумцовської Потебніани. "Під крилами Хмари...": [Вступ. ст., публ. праці М. Сумцова "Памяти А. А. Потебни", комент.] // Зб. Харк. іст.-філол. т-ва. Нова сер. – 1994. – Т. 2. – С. 149-156.

130. **Красіков М. М.** Краєзнавча діяльність Харківського губернського статистичного комітету (1861–1917) // Тези Всеукраїнської краєзнавчої конференції, присвяченої 70-річчю Українського комітету краєзнавства (28-29 черв. 1995 р.). – Х., 1995. – С. 23-25.

131. **Красіков М.** "Сдобик Бох", или "Культ модерна в Харькове" // Графити (Киев). – 1996. – № 2. – С. 5.

132. **Красіков М. М.** Слобожанська ментальність: міф чи реальність? // Культура та етноетика: Міжнар. наук.-теорет. конф.: Тези доп. – К., 1994. – Вип. 3. – С. 19-21.

133. **Красіков М. М.** Слобожанин у своїх казках: (Про одну рису слобожанської ментальності) // Адміністративно-територіальний устрій України крізь призму інтересів Регіонів та держави: Тези допов. міжреґіон. конф. “Регіони в незалежній Україні: пошук стратегії оптимального розвитку”. – Х., 1994. – С. 108-109.

134. **Лейбфрейд А.** Академик архитектуры А. Н. Бекетов // Позиция. – 1991. – № 2. – С.67-70.

135. **Лейбфрейд А.** Деловые здания: [Архитектура дореволюц. Харькова] // Позиция. – 1991. – № 3. – С. 93-98.

136. **Лейбфрейд А.** Болеслав Георгиевич Михаловский: [Архитектор Харькова] // Позиция. – 1991. – № 5. – С. 93-98: фот.

137. **Лейбфрейд А.** Владимир Николаевич Покровский // Круг. – 1995. – № 3. – С.14-15.

138. **Лейбфрейд О.** Портрет міста // Краєзнавство. – 1995. – № 1-4. – С. 30-31.

139. **Лейбфрейд А. Ю.** Александр Иванович Ржепишевский:

[Архитектор] // Круг. – 1995. – № 5-6. – С 20-21: фот.

140. **Лейбфрейд А.**, Святченко Е. Бессмертие красоты: [Об архит. А.С. Маяк] // Слобода. – 1993. – 24 июля.

141. **Лейбфрейд А.**., Тихомирова Т. Главная улица: [История застройки ул. Сумской] // Слобода. – 1993. – 22 апр.: фот.

142. **Ломакин В. А.** Город Пивденное: [Нынеш. пос. Южный и с. Комаровка]. – Х., 1993. – 243 с.

143. **Мариненко Д. Т.** Красноградський район: (Іст.-краєзн. нарис). – Красноград, 1992. – 109 с.

144. **Мороз П.** Где Вы, мистер Сваджиян: [Амер. инженер, строитель ХТЗ, кавалер Ордена Ленина] // Веч. Харьков. – 1991. – 12 окт.

145. **Мороз П.** Из когорты Матросовых: [О харьковчанине Д. С. Еськове] // Время. – 1992. – 4 дек.

146. **Мороз П.** Харьков и Илья Эренбург // Соврем. о-во. – 1993. – № 1. – С. 156-160.

147. **Ниценко Е.** Он бывал в Харькове: [П. И. Чайковский] //Крас. знамя. – 1990. – 6 мая.

148. **Пилин А.** Харьков. Август 1943-го… // Веч. Харьков. – 1991. – 23 авг.

149. **Посохов С. И.,** Ярмыш А. Н. Губернаторы и генерал-губернаторы. – Х.: Акта, 1996. – 215 с. – (Харьк. биогр. словарь).

150. **Проскурин А.** Мой город: [Воспоминания о Харькове] // Грани. – 1996. – № 2 (янв.).

151. **Радкова Е.** В одном из харьковских садов...: [О пребывании В. Г. Короленко в Харькове] // Веч. Харьков. – 1991. – 14 мая.

152. **Радкова Е. Д.** История одного маленького музея: [Харьк. шк. № 53 им. Христи Алчевской] // Скарбниця національної культури: Тези наук.-практ. конф. – Х.; Пархомівка, 1995. – С 33-34.

153. **Радкова Е.** Любя землю и людей: [В. П. Колокольцов] // Веч. Харьков. – 1991. – 4 марта.

154. **Ранюк Ю. Н.** Загадки подводного Херсонеса. – Х.: Око, 1996. – 107 с.

155. **Ранюк Ю. Н.,** Овчаров А. Ю. Реабилитированы посмертно: [Харьк. физики] // Наука в России. – 1992. – № 5/6. – С. 30-35.

156. **Ранюк Ю. Н.,** Фрейдман Ю. А. Реабилитированы посмертно: Докум. история Л. В. Шубникова, Л. В. Розенковича и В. С. Горского: [Ученые ХФТИ] // Физика низких температур. – 1992. – Т. 18, №1. – С. 51-73.

157. **Романов К.** Пройшло все, одна слава зосталася: [Пам'ятник І. Сірку

у Мерефі] // Краєзнавство. – 1995. – № 1-4. – С. 69-71.

158. **Романов К.** Іван Сірко, отоман Запорізький: Історія спорудження пам'ятника герою на його Батьківщині [Мерефі] // Панорама. – 1991. – 1-7 апр.

159. **Саппа М.** Винниченко і Раєвський // Вітчизна. – 1990. – № П. – С. 131-143.

160. **Саппа М.** Забута робота Данила Галяховського // Скарбниця національної культури: Тези наук.-практ. конф. – Х.; Пархомівка, 1995. – С. 35-36.

161. **Саратов І.** Іван Дмитрович Сірко – перший харківський полковник // Березіль. – 1993. – № 5-6. – С. 150-186.

162. **Саратов І.** Харківський осадчий Іван Каркач // Краєзнавство. – 1995. – № 1-4. – С. 66-68.

163. **Саратов І.** Що ми знаемо про Харківські річки? // Прапор. – 1990. – № 11. – С. 126-132. – (Природа. Людина. Суспільство).

164. **Скотар І. Ф.** Валківська старовина: Іст.-краєзн. нарис. – Х.: Оригінал, 1993. – 71 с.

165. **Смоленський В.** Академік Д. І. Багалій і Д. П. Міллер // Вечір. Харків. – 1990. – 25 лип.

166. **Смоленський В.** Народові на добро: [Про родину Алчевських] // Вечір. Харків. – 1990. – 5 лип.

167. **Смоленський В.** Покровський собор – гордість Харкова / Передм. Є. Ходуна // Березіль. – 1992. – № 1. – С. 144-147.

168. **Тихомирова Т. В.** Имени великого поета: [Об ул. Пушкинской] // Слобода. – 1994. – 20 июля, 17 авг.

169. **Тихомирова Т. В.** На этой улице подростком...: [Об ул. Иванова, бывш. Ветеринарной] // Слобода. – 1995. – 19, 26 апр.

170. **Тихомирова Т.** Фенікс з архіву: [Архітектура міста] // Краєзнавство. – 1995. – № 1-4. – С. 31-36: фот.

171. **Тихомирова Т.** Харьковские ярмарки // Слобода. – 1993. – № 2 (янв.).

172. **Тихомирова Т.,** Радкова Е. Наши земляки: [П. Гулак-Артемовский] // Слобода. – 1995. – 25 окт.

173. **Федоров М.** Миттєвості з життя поета: [105 років з дня народж. В.Хлєбнікова] // Вечір. Харків. – 1990. – 12 листоп.

174. **Чернай О.** Академик Николай Бекетов // Панорама. – 1992. – № 18 (май); № 27 (июль).

175. **Чернай О.** Блистательная Ида: [Харьк. актриса И. Рубинштейн (1883–1960)] // Панорама. – 1996. – № 15 (апр.).

176. **Чернай О.** История шаляпинских автографов [харьковчанам] // Марианна. – 1993. – № 5-6. – С. 3.

177. **Чернай О.** Пуля за "неуд" // Альманах домоседа. – 1994. – № 1. – С. 28.

178. **Чернай О.** Харьковская старина: [Купечество Харькова в 40-е годы прошлого ст.: Быт] // Панорама. – 1992. – № 52 (дек.).

179. **Шерстюк Т.** К вопросу о полной библиографии К. Г. Паустовского // К. Г. Паустовский: Материалы и сообщ.: Сб. – М., 1996. – С. 80-88.

180. **Шерстюк Т.** Чарівна жіночість, світлий розум: [Про перекладачку, редактора журн. "Прапор" М. М. Пилинську] // Березіль. – 1994. – № 7. – С. 158-168.

181. **Шерстюк Т. Г.** "Это моя первая биография. Большое спасибо, Паустовский" // Совет. библиогр. – 1989. – № 3. – С. 47-49.

182. **Шпара П. Е.** Записки архитектора. – К: Будівельник, 1988. – 89 с.

183. **Творчий** доробок краєзнавців Харківщини: [Список л-ри] / Уклад. В. О. Ярошик // Краєзнавство. – 1995. – №1-4. – С. 67.

184. **Список** окремих видань про Харківщину 1992 – 1994 рр., підготовлених краєзнавцями Харківщини / [Підгот.: Г. М. Єрофеєва, В. О. Ярошик] // Тези Всеукраїнської краєзнавчої конференції, присвяченої 70-річчю Українського комітету краєзнавства (28-29 черв. 1995 р.). – Х., 1995. – С. 69-72.

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК[2]

[2] Складений до частини 4. Бібліографія.

ЗМІСТ